

BRAZILIAANSE SAMBA PERCUSSIE

performance + werkwinkel

lesmap

met CD

KLANKMAKERIJ

WWW.KLANKMAKERIJ.BE

0032 497 379 014

BRAZILIAANSE SAMBA-PERCUSSIE

KLANKMAKERIJ LUCAZ

INLEIDING	3
BRAZILIË	3
CARNAVAL	3
DE SAMBA	3
RITMES.....	4
DE INSTRUMENTEN	4
SURDO	4
REPINIQUE	4
CAIXA	5
TAMBORIM.....	5
CLAVES	5
COWBEL (KOEDEL).....	5
AGOGO	6
GANZA OF SHAKER.....	6
APITO OF 2-TONIG FLUITJE	6
CUICA	6
TIMBA.....	7
SAMBATAAL	7
KUNSTENAARS	7
WEBSITES	7
LITERATUUR	7
DANKWOORD	7
LAGER ONDERWIJS: EINDTERMEN MUZISCHE VORMING	8
MUZISCHE VORMING - MUZIEK	8
MUZISCHE VORMING - MEDIA	8
MUZISCHE VORMING - ATTITUDES	8
MUZISCHE VORMING - DRAMA	8
MUZISCHE VORMING - BEWEGING	9
MUZISCHE VORMING - BEELD	9

INLEIDING

Deze lesmap geeft je meer informatie rond de muziek-meedoe-sessie Braziliaanse Samba percussie die je vandaag volgde. Met de gratis bijgeleverde CD kan je nog verder genieten van de Braziliaanse ritmes die je vandaag hebt mogen voelen. Je mag alle info uit deze map overnemen maar we vragen je om steeds onze naam te vermelden. Aanvullende info kan je vinden in onze lesdoelen en in onze basistekst met oefeningen. Veel plezier!

BRAZILIË

Brazilië is een land 'zonder grenzen'. Sinds de Portugezen in de 16e eeuw het land veroverden kwamen buitenlanders zoeken naar goud, koffie, rubber en natuurlijk ook naar de mooie stranden. De Braziliaanse bevolking is een mix van indianen, Portugezen, zwarte mensen die als slaaf uit Afrika werden gehaald en nog een hele mengelmoes van andere wereldburgers. Het is een enorm groot land, bijna 200 keer zo groot als ons land en er leven 175 miljoen mensen. Er zijn helaas heel veel arme mensen. 10% van de mensen hebben meer dan de helft van het geld in handen. In de grote steden Sao Paulo en Rio De Janeiro leven er miljoenen kinderen op straat.

Daar kunnen wij misschien wat aan doen!

De Brazilianen zijn toch een enorm gelukkig volk, 'pluk de dag' is hun leuze.

Elk moment kan het verborgen goud van de indianen immers ontdekt worden!

Die schat ligt trouwens misschien verborgen in het reusachtige Amazone-regenwoud, waar de gelijknamige rivier met het meeste water van de ganse wereld doorheen stroomt.

CARNAVAL

Brazilianen behoren tot de meest uitbundige feestvierders ter wereld. Het carnaval is een feest vol muziek, dans en kleuren waarbij rijke en arme mensen voor een paar dagen zonder onderscheid samen feesten.

Oorspronkelijk heette het feest 'Entrudo', het feest van de grappenmakers. Nu nog herinneren het slingeren van confetti en gekleurde guirlandes aan deze voorloper.

DE SAMBA

Zé Pereira zou de eerste carnavalsvereniging opgericht hebben waarbij alle deelnemers samen op een drum speelden, zodat een krachtig éénvormig geluid ontstond.

Dit is de voorloper van de huidige bateria of percussiesectie.

Deze sambascholen zijn het middelpunt van de carnavalsoptochten.

RITMES

In Brazilië zijn er veel verschillende ritmes, elke streek heeft zijn eigen typische ritmes. Op de bijgevoegde les-cd vind je een aantal ritmes waaronder de Funk, de Chachado, Timbalada, Sambaregea, Olodum en Calasnos. De Olodum die wij spelen komt uit Bahia, of Salvador.

DE INSTRUMENTEN

SURDO

De Surdo is de Braziliaanse bastrommel. Deze trommels komen uit stedelijke centra voort, en worden gemaakt van resterende industriële materialen, zoals bladmetaal, bouten, en staalstaven. De naam 'surdo' wordt gebruikt voor alle trommels van dit type, maar meer onlangs gespecificeerd naar de grote, cilindrische bastrommel in Braziliaanse muziek.

Het betekent letterlijk "doof" van de "dove mens" in het Braziliaanse Portugees, wegens de reusachtige geluidsgolf die het instrument kan produceren.

Surdo komt uit de 'Atabaque' familie van trommels die hun oorsprong in Afrika hebben.

Low Marcacao ook wel primair of Fundo I genoemd speelt meestal 2 & 4
High Marcacao ofte secundo, Fundo 2 oft reposta (antwoord) speelt 1 & 3
Marcacao's markeren de slag en spelen op de tel.

De surdos die de tussenpartij of derde partij spelen heten Virado of Martello (hamer) in Bahia, in Rio Centrador/Cortdador of simpelweg Corte.

REPINIQUE

Repinique is de hoofdtrommel van de Braziliaanse Samba. Het instrument wordt meestal gespeeld met één stok en één hand.

CAIXA

de caixa of snaartrommel dankt zijn naam aan de metalen snaren die over een vel gespannen zijn en meetrillen

TAMBORIM

de tamborim is een kleine platte trommel die met één stok wordt bespeeld. Door het instrument te draaien kan je snelle ritmes spelen. De Tamborim is de "zangeres" van de Samba, zij spelen de melodie van het ritme.

CLAVES

de clave wordt gespeeld in afro-Cubaanse muziek zoals Salsa en Rumba. De naam Claves komt uit het woord 'Clavija' voort en betekent "houten pin". Het bestaat uit een paar ronde houten stokken, die 'zittend' in de linkerhand worden gehouden terwijl de andere er op geslagen wordt om een klinkende toon te maken.

Gewoonlijk gespeeld door hoofdzanger, zorgen de Claves voor een ritme om melodieën en percussie rond te passen.

COWBEL (KOEBEL)

De cowbel is een kleine, rechte metaalklok die gewoonlijk wordt bespeeld door het instrument met een houten stok te slaan. Het geluid is een korte, doordringende, constante toon

De bellen worden in berggebieden rond de halzen van vee werden gehangen zodat die gemakkelijk kunnen worden teruggevonden.

AGOGO

idem als Cowbel, maar met deze 2- of zelfs 3-tonige bel kan je de typische Braziliaanse Samba-melodietjes spelen.

GANZA OF SHAKER

Een met kiezel, rijst, spijkers of ander materiaal gevuld instrument vind je over de hele wereld. Dit zijn metalen kokers met steen of metaal in die veel geluid kunnen maken.

APITO OF 2-TONIG FLUITJE

CUICA

De cuica (uitgesproken "queekaa") is kleine wrijvingstrommel met één vel en met een stok door het vel, die loopt binnenin het trommeltje. Het instrument wordt gespeeld door de stok met een vochtige doek ritmisch te wrijven. Het veroorzaakte geluid is een charismatisch gepiepdat met de vraag van een aap of het gebrul van een leeuw kan worden vergeleken.

De toon kan worden veranderd door de druk op de stok te variëren of door spanning aan de huid toe te voegen met de vingers van de linkerhand.

De cuica speelt een belangrijke rol in traditionele Braziliaanse dansmuziek en is waarschijnlijk naar Brazilië door slaven van Afrika gebracht. Het wordt gebruikt in de Carnavalmuziek en hoort bij de moderne Latijnse percussiesectie.

TIMBA

Timba was tot kort een vrij onbekend lid van de Braziliaanse slagwerk-familie, dat met de handen op het vel wordt gespeeld. Deze 'tantan'-familie werd in Brazilië door ontwikkeld in de jaren '70 voor gebruik in 'Pagode', een dichte verwant van Samba, maar niet zo luid. Deze muziek speelde vaak in huishoudens en andere binnensituaties.

De Braziliaanse Artiest Carlinos Brown & Timbalada begon de grote timbas te gebruiken zoals men djembes bespeelt, en ze maakten een nieuwe naam voor de drum: Timbal, (in Portugees "cheem-bau").

SAMBATAAL

- 'Paradinha' - wat wij een "break" noemen
- 'Levada' - wat wij een groove noemen (patroon)
- 'Subida' - repinique call
- 'Careteiro' - draaitechniek met tamborim (virado)

KUNSTENAARS

schrijvers: Paulo Coelho, Jorge Amado,...

muzikanten: Gilberto Gil, Heitor Villa-Lobos, Antonio Carlos Jobim, Sergio Mendez, Carlinhos Brown e Timbalada, Olodum, ...

WEBSITES

wikipedia <http://nl.wikipedia.org/wiki/Brazilië>
<http://brazilie.jouwpagina.nl/>

LITERATUUR

TROTTER , INSIGHT GUIDE; Brazilië

DANKWOORD

dank aan Els, Jolle en Siebe voor het gezelschap tijdens het verblijf in Brazilië en de inspiratie voor deze lesmap en zeker ook aan JohnJohn Hoelen en Nadia Franckaert voor de goede reistips !

© Sabam

LAGER ONDERWIJS: EINDTERMEN MUZISCHE VORMING

MUZISCHE VORMING - MUZIEK

De leerlingen kunnen

- 2.1 muziek beluisteren en ervaren, muzikale impressies opdoen uit de geluidsomgeving met aandacht voor enkele kenmerken van de muziek: klankeigenschap en functie/gebruikssituatie.
- 2.2 improviseren en experimenteren, klankbronnen en muziekinstrumenten uittesten op hun klankwaarde en in een muzikaal (samen)spel daarvan gebruik maken.
- 2.3 openstaan voor hedendaagse muziek, muziek uit andere tijden, andere landen en culturen.
- 2.4 genieten van zingen en musiceren en dit gebruiken als impuls voor nieuwe muzikale spelideeën of andere aanverwante expressiewijzen.
- 2.5 vanuit het eigen muzikaal aanvoelen praten over het zingen en het musiceren.

MUZISCHE VORMING - MEDIA

De leerlingen kunnen

- 5.2 ervaren dat een visueel beeld al dan niet vergezeld van een nieuw geluid steeds een nieuwe werkelijkheid kan oproepen.
- 5.4 een eigen audiovisuele taal gebruiken en het massale audiovisuele aanbod een relativerende plaats toekennen.
- 5.5 eenvoudige, audiovisuele informatie uit de eigen belevingswereld herkennen, onderzoeken en vergelijken.

MUZISCHE VORMING - ATTITUDES

De leerlingen kunnen

- 6.1 blijvend nieuwe dingen uit hun omgeving ontdekken.
- 6.2 zonder vooroordelen naar kunst kijken en luisteren.
- 6.3 genieten van het muzisch handelen waardoor hun expressiemogelijkheden verruimen.
- 6.4 vertrouwen op hun eigen expressiemogelijkheden en durven hun creatieve uitingen tonen.
- 6.5 respect betonen voor uitingen van leeftijdgenoten, behorend tot eigen en andere culturen.

MUZISCHE VORMING - DRAMA

De leerlingen kunnen

- 3.1 genieten van een gevarieerd aanbod van voor hen bestemde culturele activiteiten.
- 3.2 spelvormen waarnemen en inzien dat de juiste verhouding tussen woord en beweging de expressie kan vergroten.
- 3.3 geconcentreerd luisteren naar een gesproken tekst (verteld of voorgelezen) en die mondeling, schriftelijk, beeldend of dramatisch weergeven.

- 3.6 een aan de speelsituatie aangepaste en aangename spreektechniek ontwikkelen (articulatie, adembeheersing, tempo, toonhoogte) en verschillende verbale en non-verbale spelvormen improviseren.

MUZISCHE VORMING - BEWEGING

De leerlingen kunnen

- 4.1 genieten van lichaamstaal, beweging en dans.
- 4.2 een eenvoudig bewegingsverhaal opbouwen met als vertrekpunt iets wat gehoord, gezien, gelezen, gevoeld of meegemaakt wordt.
- 4.3 samenwerken met anderen:
  - ◆ om een eenvoudig dansverloop op te bouwen
  - ◆ om al improviserend te reageren op elkaars beweging.
- 4.4 bewegen op een creatieve manier en daarbij één of meerdere basiselementen van de beweging bespelen: tijd;
  - ◆ kracht
  - ◆ ruimte
  - ◆ lichaamsmogelijkheden
- 4.5 nieuwe dansen ontwerpen met eenvoudige passen en figuren.

MUZISCHE VORMING - BEELD

De leerlingen kunnen

- 1.1 door middel van kunst- en beeldbeschouwing een persoonlijk waardeoordeel ontwikkelen over beelden en beeldende kunst van vroeger, van nu en van verschillende culturen.
- 1.4 plezier en voldoening vinden in het beeldend vormgeven en genieten van wat beeldend is vormgegeven.
- 1.6 tactiele, visuele impressies, ervaringen, gevoelens en fantasieën op een beeldende manier weergeven.